

REPERE ETICE

Pentru o practică participativă, etică,
semnificativă și incluzivă a copiilor

Salvați Copiii

REPERE ETICE

Pentru o practică participativă, etică,
semnificativă și incluzivă a copiilor

Salvați Copiii

2011

Viziunea

Salvați Copiii este o lume în care fiecărui copil îi este respectat dreptul la viață, protecție, dezvoltare și participare.

Misiunea

Salvați Copiii este obținerea de progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora.

Traducere în limba română de Anamaria Radu și Alexandra Cotoc

Acest proiect a fost finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei

© 2008 Salvați Copiii Norvegia

Autori: Clare Feinstein și Claire O’Kane

Contribuții: Echipe de evaluare tematică din Bosnia-Herzegovina, Guatemala, Nepal și Uganda.

Design grafic: Amund Lie Nitter

Publicat de: Salvați Copiii România

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ORGANIZAȚIA “SALVAȚI COPIII” (București)

**Repere etice : pentru o practică participativă, etică, semnificativă și
inclusivă a copiilor/Organizația Salvați Copiii. - București : Speed Promotion, 2011**
ISBN 978-973-8942-93-6

3-053.2

3-053.6

Prefață

Aceste repere au fost elaborate pentru a asigura o practică participativă, etică, semnificativă și incluzivă a copiilor sau către copii, tineri și adulți, în timpul procesului de evaluare tematică și de documentare.

Acestea se bazează pe politicile existente în cadrul organizației Salvați Copiii, pe standarde de practică și pe ghiduri de bună practică pentru implicarea copiilor în activități de cercetare, consultanță și sprijin (a se vedea lista de referință la sfârșitul acestui document). În special, aceste repere se bazează pe și ar trebui să fie întotdeauna utilizate în asociere cu Politicile de Protecția Copilului și Standardele practice pentru participarea copiilor ale Salvați Copiii (2005)¹ ale organizației Salvați Copiii sau ale partenerilor.

Aceste orientări se concentrează pe:

- asigurarea că practica standardelor privind participarea copiilor sunt pe deplin încorporate în proces;
- dezvoltarea unei serii de principii generale de bună practică pentru participarea copiilor;
- anticiparea posibilelor riscuri cu care ne confruntăm atunci când lucrăm cu copii în situații de conflict și modalități de tratare a acestora;
- asigurarea că aspecte legate de Protecția Copilului sunt tratate corespunzător și cu sensibilitate;
- asigurarea faptului că diversitatea experiențelor copiilor este avută în vedere;
- asigurarea că problemele care reflectă sau consolidează relațiile de putere copil-adult sunt tratate cu responsabilitate;
- explorarea discriminării și asigurarea nediscriminării;
- asigurarea unei comunicări eficiente și a coordonării.

La sfârșitul acestui ghid există o listă cu unele considerații etice cheie pentru cercetarea care implică copiii și tinerii.

Aceste repere includ unele scenarii specifice care au fost discutate de participanți (adulți, copii și tineri) în timpul Atelierului Internațional Inițial, pentru evaluare tematică (noiembrie 2006) și soluții pentru a-i motiva pe participanți, precum și unele scenarii suplimentare legate de problemele etice cu care s-a confruntat fiecare dintre echipele din cele 4 țări, în timpul evaluării, și soluțiile lor pentru a le face față.

---

¹ Un exemplu de Politică pentru Protecția Copilului a organizației Salvați Copiii poate fi găsit în Anexa 1 din acest document

Cuprins

Încadrarea bunei protecții a copilului și a practicii participative a copilului	6
Secțiunea unu – câteva principii generale	7
Secțiunea doi – posibilele riscuri cu care ne confruntăm atunci când lucrăm cu copii în situații de conflict și modalități de a depăși aceste situații	9
Secțiunea trei - protecția copilului - identificarea problemelor-cheie de protecție și asigurarea unor răspunsuri corespunzătoare și sensibile	11
Secțiunea patru - explorarea diversității experiențelor copiilor	11
Secțiunea cinci - relațiile de putere adult-copil	12
Secțiunea șase - discriminarea și nediscriminarea	12
Secțiunea șapte - comunicarea și coordonarea	13
Lista de verificare - unele considerații cheie pentru cercetarea etică și discuții cu copiii și tinerii	14
Patru scenarii specifice și modalități de a le aborda - exemple de la Atelierul Internațional Inițial (noiembrie 2006)	15
Scenarii suplimentare specifice și modalități de a le aborda – exemple din experiența echipelor din diferite țări (2007)	17
Resurse-cheie	23

Anexa: Politica pentru Protecția Copilului a Organizației Salvați Copiii

Angajamentul nostru de a proteja copiii	24
Codul de conduită	25

Aceasta este o versiune actualizată a reperelor inițiale produse în decembrie 2006 și actualizate în martie și octombrie 2007. Această versiune finală (iunie 2008) încorporează sugestiile făcute de copii, tineri și adulți și problemele etice cu care s-au confruntat aceștia, în timpul Atelierului Internațional Inițial (noiembrie 2006) și în timpul fazelor de consultare, de implementare și de analiză a evaluării tematice (noiembrie 2006 - decembrie 2007). Aceste linii directoare au fost aplicate la nivel național și la nivel global pe parcursul procesului de cercetare și evaluare.

Reflecția continuă și planificarea acțiunilor pentru a asigura o practică de calitate, participarea etică și inclusivă au fost elemente cheie ale acestui proces de evaluare. Acestea au fost realizate printr-o comunicare regulată: în rândul copiilor, tinerilor și adulților care sunt implicați în inițiative de pace la nivel de comunitate, în rândul copiilor și reprezentanți adulți care sunt integrați periodic în grupuri de consiliere la nivel local și/sau național (pentru a ghida activitatea de evaluare tematică), precum și între cercetători la nivel mondial și echipe de cercetare la nivel național, prin intermediul unor actualizări lunare, grupuri de discuții virtuale și ateliere de lucru naționale cheie.

Echipele din fiecare țară au fost, de asemenea, încurajate să completeze aceste orientări etice cu coduri de conduită similare care ar putea fi dezvoltate în țară - de exemplu, codul de conduită elaborat de Consiliul Copiilor din Bosnia-Herțegovina. Evaluarea a oferit o oportunitate de a promova astfel de exemple de considerente etice, cadre și practici dezvoltate special pentru a asigura implicarea reală a copiilor în diverse procese.

Încadrarea Bunei Protecții a Copilului și a Practicii privind Participarea Copilului

Politica de Protecție a Copilului a Organizației Salvați Copiii și Standardele practice privind Participarea Copiilor (2005) ar trebui aplicate tuturor activităților cu copiii, propuse de Salvați Copiii.

Standardele Practice sunt destinate să asigure muncă de înaltă calitate, consecventă cu copiii. Ele pot fi utilizate pentru a stabili un mediu sigur și semnificativ pentru participarea copiilor, ceea ce reduce la minimum eventuale riscuri pentru copii în implicarea lor în procese participative.

Salvați Copiii sprijină participarea reală și de bună calitate a copiilor, ceea ce le oferă posibilitatea reală de a-și exprima opiniile, de a fi implicați în deciziile lor sau de a acționa.

Standardele de practică au fost dezvoltate, fiind bazate pe ani de experiență în acordarea sprijinului referitor la participarea copiilor și pe feedback-ul, pe consultările cu specialiștii Salvați Copiii, cu organizațiile partenere și cu copiii. Acestea ar trebui să fie interpretate în contextul următoarelor principii ale Convenției ONU privind Drepturile Copilului.

- Copiii au dreptul de a fi ascultați, de a-și exprima liber opiniile cu privire la toate aspectele care îi afectează, la libertatea de exprimare, gândire, de asociere și accesul la informație.
- Ar trebui luate măsuri pentru a încuraja și pentru a facilita participarea lor, în conformitate cu vârsta și maturitatea lor.
- Participarea ar trebui să promoveze interesul superior al copilului și să sporească dezvoltarea lui personală.
- Toți copiii au drepturi egale de participare, fără discriminare.
- Toți copiii au dreptul de a fi protejați de manipulare, de violență, de abuz și de exploatare.

Privire de ansamblu a Standardelor de Practică

Standard 1 – O abordare etică: transparență, onestitate și responsabilitate

Standard 2 – Participarea copiilor este relevantă și voluntară

Standard 3 – Un mediu prietenos, propice

Standard 4 – Egalitatea șanselor

Standard 5 – Personalul este eficient și încrezător

Standard 6 – Participarea promovează siguranța și protecția copiilor

Standard 7 – Garanția continuității și evaluării

Fiecare standard este însoțit de un set de criterii. Pentru mai multe informații, consultați *Standardele de Practică în Participarea Copiilor ale organizației Salvați Copiii* (2005), disponibil în format pdf și copie tipărită în engleză, franceză și spaniolă.

Secțiunea întâi – Câteva principii generale

Aceste principii etice încep prin conturarea unor principii generale care trebuie luate în considerare atunci când sunt implicați copiii și tinerii în procesele de formare. Aceste principii generale sunt destinate a fi universal aplicabile, deși au fost adaptate la contextul specific în care a lucrat fiecare dintre echipele de cercetare din diferite țări. **Participanții la Atelierul Internațional Inițial au convenit asupra unui set de probleme colective, descrise mai jos, care sunt relevante pentru evaluarea tematică și pentru procesul de documentare.**

În fiecare subcapitol sunt precizate unele probleme cheie asupra cărora trebuie meditat. Aceasta nu este însă o listă exhaustivă, nici exclusivă de probleme, ci mai degrabă exemple importante de aspecte cheie care urmează să fie tratate în fiecare dintre subcapitole.

Evitarea punerii în pericol a participanților – cercetătorii trebuie să se asigure că prin cercetarea lor nu vor face niciun rău copiilor sau adulților. Copiii și tinerii nu trebuie să fie puși în pericol. Prin urmare, trebuie depuse eforturi pentru a analiza riscurile și pentru a dezvolta strategii de reducere a pericolelor – de exemplu, copiii să nu călătorească singuri noaptea târziu sau în zonele nesigure în care există mine sau alte pericole. Această analiză a riscurilor și dezvoltarea de strategii pentru a depăși orice riscuri reale sau percepute, ar trebui să fie efectuată împreună cu copiii și tinerii implicați și de către adulții care le acordă sprijin. Trebuie acordat, de asemenea, sprijin calificat copiilor și tinerilor (și adulților) pentru a-i ajuta să depășească suferințele trăite, în cazurile în care au dezvăluit informații cu privire la experiențe dureroase, abuzive, de exploatare sau negative (fie experiențe trecute sau prezente). **Este crucial ca ajutorul psiho-social, de încredere, să fie disponibil în fiecare locație, pe întreaga perioadă a procesului de cercetare/de evaluare.** În plus, mecanismele de supraveghere periodice ar trebui să fie disponibile tuturor cercetătorilor (adulți, tineri și/sau copii) pentru a asigura depășirea, în mod corespunzător, a oricăror factori de risc care ar putea decurge din implicarea lor în procesele de cercetare sau de evaluare.

Protecția copilului – asigurarea protecției copilului este o parte integrantă din planificarea și implementarea cercetării. O strategie de protecție a copilului trebuie să fie elaborată pentru fiecare proces participativ. Aceasta va include, printre altele: supraveghere adecvată și protecție a copiilor, evaluare a riscurilor care îi privesc pe copiii care se destăinuiesc, participă în campanii sau care întreprind acțiuni de influențare, protecție a identității copilului, obținerea consimțământului în cunoștință de cauză pentru utilizarea tuturor informațiilor furnizate de copii, stabilirea unor proceduri formale – de exemplu, pentru răspuns sensibil la informațiile primite de la copii despre abuzurile sau îngrijirea neadecvată sau lipsa de protecție, asigurarea corespunzătoare a copiilor atunci când aceștia participă la evenimente externe, în afara țării lor. Aceasta include atât asigurări de călătorie, cât și asigurări medicale.

Consimțământul în cunoștință de cauză – participarea trebuie să fie atât relevantă, cât și voluntară pentru copiii implicați. Consimțământul ar trebui să includă, de asemenea, stabilirea de comun acord a tipului de instrumente și a metodelor utilizate. Consimțământul, în cunoștință de cauză, implică faptul că participanții au acces la informații adecvate, centrate pe copil, înainte și după darea consimțământului. Utilizarea formularelor de consimțământ simple este esențială pentru acest lucru. Participanții trebuie să fie conștienți de drepturile lor – de exemplu, să se retragă din procesul de cercetare în orice moment.

De asemenea, este important să obții consimțământul, înțelegerea și acceptarea din partea părinților, părinților vitregi sau a comunității mai largi, nu doar din partea participantului. Pentru grupurile de copii din școli, de asemenea e necesar să se obțină acordul scris din partea directorului sau a altor membri ai personalului didactic.

Confidențialitatea – ca o regulă generală, confidențialitatea trebuie să fie menținută în permanență și identitatea participanților trebuie să fie protejată. Echipele de cercetare sunt responsabile pentru păstrarea confidențialității. În special, atunci când copiii sau adulții își împărtășesc experiențele negative este crucial să protejăm identitatea lor. În contexte în care copiii sau adulții au împărtășit experiențele pozitive în ceea ce privește contribuțiile lor individuale sau colective la instaurarea păcii, echipa de cercetare ar trebui să discute cu ei dacă doresc numele lor real/numele grupului real inclus sau dacă ei ar prefera să fie folosit un nume alternativ (inventat). De exemplu, copiii și/sau tinerii care joacă un rol activ în procesul de evaluare pot dori să fie incluși ca autori, colaboratori. Acest lucru ar trebui să fie discutat cu participanții, înainte de luarea unei decizii finale. Unele probleme care urmează să fie luate în considerare și discutate pot include:

- Există oameni care ar dori să vă facă rău, ca rezultat al recunoașterii participării/contribuției voastre? Cum ar reacționa prietenii și familia? Există oameni pe care ați vrea să-i protejați? Ar putea fi adecvat pentru cercetători să semneze un acord de confidențialitate.
- *Confidențialitatea nu trebuie niciodată să înlocuiască necesitatea de a proteja copiii* – măsuri adecvate trebuie luate în cazul în care participanții dezvăluie abuzuri pe care aceștia le suferă sau le-au suferit (așa cum s-a subliniat mai sus).

O abordare etică – aceasta este o abordare care recunoaște dezechilibrul de putere între copii și adulți – și/sau între diferite grupuri de copii și tineri – și dezvoltă strategii pentru a aborda acest lucru. Aceasta înseamnă că sunt luate măsuri pentru a se asigura că cercetătorii nu impun opiniile lor copiilor. O abordare etică asigură respect și apreciere pentru contribuțiile tuturor copiilor și tinerilor, indiferent de vârsta lor, capacitate, mediu etc. O abordare etică necesită conștientizarea și luarea în considerare a contextului local și național socio-cultural, religios și politic.

O abordare inclusivă – acest lucru înseamnă că egalitatea șanselor este asigurată pentru toate fetele și băieții, indiferent de vârstă sau capacitatea de a lua parte la proiecte. Copiii și tinerii sunt încurajați să reflecteze și să analizeze moduri de excludere sau discriminare. Experiențele diferite din copilărie ale fetelor și băieților, în contexte distincte ar trebui să fie explorate și analizate. Procese transparente și echitabile de reprezentare trebuie să fie dezvoltate pentru a da șanse egale tuturor copiilor și tinerilor.

Calendarul cercetării – planificarea evaluării și cercetării, care să respecte constrângerile și oportunitățile de timp ale copiilor, pentru implicarea lor reală și eficientă în aceste procese și activități, este crucială. Atelierele de lucru și activitățile intense de cercetare ar trebui să fie planificate în momente care nu interferează cu activitatea școlară a copiilor, în special cu perioadele de examen. Vacanțele școlare sunt o oportunitate pentru organizarea atelierelor de lucru cheie, care solicită participanților să fie disponibili 3-5 zile. Școala și anul calendaristic cultural ar trebui să fie, prin urmare, luate în considerare atunci când sunt planificate activități de cercetare și de evaluare cu și de către copii. Activitățile din gospodărie ale copiilor și tinerilor, cele agricole sau cele care aduc venituri, precum și calendarul festivalurilor, ar trebui să fie, de asemenea, luate în considerare atunci când sunt dezvoltate proiecte de cercetare realiste și planuri de evaluare cu și de către copii și tineri. Cooperarea și sprijinul din partea adulților din cadrul ONG-urilor locale sunt, de asemenea, vitale pe perioada vacanțelor, pentru sprijinirea copiilor în realizarea proiectelor lor de cercetare, a activităților de evaluare sau a planurilor de acțiune. Eforturile mai largi pentru a asigura sprijinul managerilor ONG-urilor, pentru a permite personalului lor să acorde sprijin copiilor în timpul acestor activități sunt, prin urmare, importante.

Motivația pentru cercetare – este necesară transparența cu privire la criteriile și motivația de participare. Este important să gestionăm orice așteptări legate de „recompense” materiale sau simbolice pentru participare. De asemenea, este important să se monitorizeze activitățile ca să nu conducă la o creștere a statutului indivizilor sau grupurilor, fapt care ar putea să conducă la tensiuni între grupuri și/sau în cadrul comunităților. Plata pentru cheltuielile de transport și costurile suplimentare trebuie să fie parte a bugetului activităților de cercetare și evaluare și băaturile răcoritoare, mesele ar trebui să fie furnizate în timpul participării. Un certificat este de multe ori o modalitate bună de a confirma participarea.

Eforturi ar trebui depuse, de asemenea, pentru a ne asigura că mijloacele de trai ale oamenilor nu sunt afectate negativ pe durata implicării lor în activități de cercetare. În cazul în care acest lucru este identificat ca reprezentând o nevoie semnificativă a copiilor și tinerilor pe durata activităților de cercetare, trebuie făcute legături cu programele existente pentru a vedea ce posibilități există – sau pot fi puse la dispoziție – pentru grupurile marginalizate de tineri pentru a avea acces la informații privitoare la mijloacele de subsistență/la oportunități de generare a veniturilor. Atenția asupra nevoilor suplimentare de îngrijire a copilului de către mame minore se impune, de asemenea, pentru a ne asigura că propriii copii ai participanților sunt îngrijiți în mod corespunzător și nu au fost puși în pericol în timp ce mamele lor participă activ în procesul de cercetare/de evaluare tematică. Luarea în considerare a timpului și a sprijinului așteptat de la adulții care lucrează îndeaproape cu grupuri de copii/cluburi și îi însoțesc, prin aceste procese, de asemenea, trebuie să fie avute în vedere. Acest lucru trebuie să fie făcut la începutul procesului pentru a obține așteptări clare realiste și transparență cu privire la posibilitatea de furnizare a oricărui tip de ajutor (de exemplu, pentru a acoperi costurile de transport etc.).

Responsabilitate mai largă – aceasta include furnizarea de feedback cu privire la rezultatele și concluziile copiilor, comunităților și a altor părți interesate care participă, recunoscând capacitățile copiilor, răspunzând și acționând în conformitate cu preocupările, recomandările și prioritățile lor. Dezvoltarea și distribuirea rapoartelor centrate pe copil, în funcție de vârstă (în limbile locale), după atelierele de lucru cheie sau în timpul proceselor, este o modalitate de a oferi ocazia pentru feedback.

SECȚIUNEA A DOUA – Riscuri posibile întâlnite atunci când se lucrează cu copii în situații de conflict și modalitățile de a le face față

Într-un studiu (a se vedea lista de resurse-cheie de mai jos pentru mai multe detalii) Jason Hart și Tyrer Bex au explorat problemele etice care apar în cercetări care îi implică pe copiii aflați în mijlocul conflictelor armate.

Ei observă modul în care „mediul de conflict armat prezintă provocări deosebite pentru cercetarea în condiții de siguranță și responsabilitate din punct de vedere etic, atunci când sunt implicați copii” (Hart & Tyrer, pagina 18). Aceștia subliniază, prin urmare, necesitatea unei bune pregătiri, a conștientizării și anticipării riscurilor posibile în prealabil și prezintă strategii de a le face față.

Ei sugerează o listă de întrebări-cheie care trebuie folosite înainte de întâlnire și de lucrul cu copiii și tinerii în situații dificile și provocatoare, cauzate de conflict (Hart & Tyrer, paginile 18-19). Aceste întrebări (ușor adaptate) au fost puse la dispoziția echipelor din diferite țări, atunci când au planificat munca lor cu tinerii și copiii, în timpul acestei evaluări.

- Ce preocupări legate de implicarea copiilor în activități de cercetare ar putea exista în rândul comunității? Cum pot fi tratate acestea?
- Cum ar putea astfel de preocupări să se raporteze la componența specifică a grupurilor de copii – de exemplu, grupuri mixte de bărbați și femei sau copii din clase diferite, caste sau grupuri etnice? Cum pot fi tratate acestea?
- Protagonistii locali politico-militari ar putea să manifeste interes față de aceste activități? Dacă da, ce relații trebuie consolidate și ce fel de asigurări trebuie avute în vedere?
- Conține programul aspecte care urmează a fi explorate prin intermediul cercetării, care ar putea fi considerate nepotrivite de către copiii care participă, familiile lor, comunitățile și protagoniștii politico-militari?
- În cazul în care cercetarea creează neplăceri copiilor sau dezbinare între participanți sau reacții din partea unora, de ce resurse – individuale sau organizatorice – dispunem pentru a furniza suport suplimentar (inclusiv suport psiho-social) în abordarea unor astfel de probleme?
- Ce spații există în zonele din apropiere, dacă este cazul, pentru a desfășura activități de cercetare cu copiii și tinerii, într-o manieră care asigură securitatea și protecția vieții private, fără a ridica suspiciuni?
- Ce zone trebuie evitate în timpul activităților de cercetare pentru a elimina riscurile, cum ar fi minele terestre, răpirea copiilor sau conflictele armate?

- Cum pot planurile de cercetare din diferite zone să fie suficient de flexibile pentru a lua în considerare contextul socio-politic, posibilitatea grevelor, a continuării conflictelor, insecuritatea sau instabilitatea, întreruperea cauzată de alegeri etc.?
- Cum pot fi sprijiniți copiii și tinerii să se angajeze în condiții de siguranță și să participe în procesele de elaborare a politicilor care îi privesc (cum ar fi negocierile de pace formale pentru Uganda de Nord care au loc în Juba, procesul electoral constituțional în Nepal, alegerile prezidențiale din Guatemala) și, în același timp, să fie protejați?

Strategii pentru a identifica și a minimiza riscurile pentru copii și tineri în situații de conflict și post-conflict includ:

- Necesitatea de a înțelege contextul local și de a aduna informații pentru a identifica și a analiza riscurile potențiale. Este deosebit de important să înțelegem contextul conflictului și impactul acestuia asupra diferitelor aspecte ale comunității, familiei și vieții copiilor. De asemenea, este important să înțelegem mediul politicilor și al unor structuri decizionale existente în cadrul comunității locale, de district sau la nivel național, după caz.
- Nevoia de a se evalua riscurile rezultate din întâlnirile copiilor cu diferite grupuri țintă, în vederea asigurării că tinerii nu se vor confrunta cu riscuri semnificative prin interacțiunea cu anumite părți interesate, și de a se oferi suport pentru interacțiuni semnificative și influente, în condiții de siguranță, dintre copii și adulții cheie.
- Nevoia de a schimba cu copiii informații legate de context despre adulții cu care urmează să interacționeze, cum ar fi membri ai Guvernului, membri ai Parlamentului, lideri rebeli, religioși sau lideri culturali. Împărtășiți informații cu privire la rolurile și responsabilitățile actorilor cheie, tipul de muncă pe care o fac și influența pe care o au. Lucrați împreună cu copiii pentru a-i ajuta să analizeze și să planifice mijloacele cele mai sigure și mai eficiente de a-i influența pe acești adulți cheie în mod pozitiv. Amintiți-vă să faceți referire și să aplicați bunele practici în sprijinirea participării copiilor care promovează siguranța și protecția lor. Dacă riscurile sunt considerate prea mari, luați în considerare alternative corespunzătoare și mai sigure – de exemplu, adulți care să pledeze în numele copiilor, păstrând vocile copiilor în timpul dezbaterii.
- Importanța unui proces de cercetare flexibil, care păstrează principiul de „a nu face rău”, mai presus de orice planificare, astfel că, dacă grevele sau instabilitatea politică apar în timpul activităților cu copiii și adulții din comunități, acestea pot fi amânate până când lucrurile vor fi suficient de sigure pentru a continua.
- Necesitatea de a organiza reuniuni cu diferite părți interesate – liderii comunității, liderii de partide politice, liderii religioși – și să se discute cu ei despre importanța ascultării punctelor de vedere ale copiilor și să se asigure că aceștia și spațiile în care își desfășoară activitățile (școli etc.) sunt protejate de incursiunile forțelor armate și ale altor grupuri de interese politice de partid, manipulare și propagandă.
- Adulții trebuie să se gândească la ce pot face pentru a sprijini copiii – în ceea ce privește asigurarea neutralității, a transparenței și a încrederii.
- Necesitatea pregătirii copiilor pentru orice consecință a acțiunilor – prin intermediul unui plan complet de protecție a copilului.
- Importanța asigurării că sprijinul psiho-social este disponibil (sprijin imediat și/sau recomandat pentru copii, tineri sau adulți) pe parcursul întregului proces de cercetare/evaluare.
- Nevoia de a crea legături de sprijin, naționale și internaționale și de a lucra pentru a preveni răpirile și recrutarea copiilor în conflict.
- Necesitatea de a identifica orice zone cu risc ridicat, care ar trebui evitate în timpul activităților de cercetare.

SECȚIUNEA A TREIA – Protecția Copilului – Identificarea problemelor cheie în domeniul protecției și asigurarea de răspunsuri corespunzătoare și sensibile

Confidențialitatea nu trebuie să înlocuiască nevoia de a proteja copiii și acțiunile corespunzătoare trebuie întotdeauna să fie luate în considerare, în cazul în care participanții dezvăluie faptul că suferă sau au suferit abuzuri. În plus, în timpul lucrărilor de cercetare sau de evaluare, copiii sau adulții pot identifica cazurile în care este necesară investigarea pentru a se asigura accesul la educație sau o mai bună îngrijire și protecție. Acest lucru trebuie făcut într-un mod responsabil și sensibil.

În cazuri de abuz: dacă un cercetător, evaluator sau facilitator este conștient de faptul că un copil este expus riscurilor care l-ar putea afecta, trebuie mai întâi să vorbească cu grijă cu copilul, înainte de a lua orice inițiativă. Cercetătorul poate opta să încurajeze copilul să vorbească cu un adult de încredere, ca apoi să poată fi luate măsuri. Dacă copilul nu dorește să vorbească, un cercetător trebuie în continuare să ia măsuri pentru a proteja bunăstarea și siguranța copilului în cauză. Copilul trebuie să afle că se va întâmpla acest lucru.

Echipele de cercetare/de evaluare/de facilitare ar trebui să aibă planuri, să se ocupe în mod corespunzător și sensibil de situațiile de divulgare posibile și prin alte forme de protecție și/sau nevoi de educație. Aceasta include necesitatea de a identifica și organizații locale și/sau persoanele fizice care au aptitudini necesare pentru a oferi sprijin psiho-social copiilor, care s-au confruntat cu experiențe traumatiche.

În alte cazuri, copiii și/sau adulții implicați în activități de cercetare pot identifica copii care muncesc sau copii cu dizabilități, care nu frecventează școala sau cazuri de copii orfani care trăiesc fără îngrijire adecvată și protecție. În astfel de cazuri, discuțiile inițiale, sensibile cu copiii și adulții în cauză vor trebui să aibă loc înainte de se a lua măsuri suplimentare. Ori de câte ori este cazul (și cu permisiunea atât a copilului, cât și a adulților), trebuie sesizate agențiile locale pentru a se asigura un sprijin adecvat, suficient și investigații necesare.

SECȚIUNEA PATRA – Explorarea diversității experiențelor copiilor

Există o conștientizare crescândă că experiențele copiilor din copilărie sunt diverse și sunt influențate de sex, vârstă, in/capacitate, nivelul veniturilor familiei, etnie, cultură, religie, spațiul geografic, context socio-politic și alți factori. De-a lungul evaluării tematiche și al procesului de documentare, a fost important să ne asigurăm că diversitatea experiențelor copiilor a fost explorată în mod corespunzător. Această aplicație de „respect pentru diversitate” ar putea fi determinată de unele obiective clare pentru procesul de cercetare. De exemplu:

- Cum a condus evaluarea la o mai bună înțelegere a experienței, reflecțiilor, opiniilor și aspirațiilor băieților și fetelor, în contexte diferite?
- Cum au fost sprijiniți băieții și fetele, copiii cu dizabilități și copiii minorităților etnice, încât să aibă șanse egale de a participa la procesul de evaluare?
- Cum au reușit unele dintre cele mai marginalizate grupuri de copii (de exemplu, copiii care au fost strămutați în interiorul țării, care trăiesc în tabere, care au fost răpiți anterior pentru a deveni soldați, mamele minore sau copiii care lucrează etc.) să-și împărtășească experiențele și punctele de vedere?
- Cum au fost adaptate instrumentele și procesele pentru a permite copiilor mai mici și copiilor cu dizabilități să participe? Cum au participat activ în funcție de vârsta și de abilitățile lor?
- Cum au afectat etnia, religia sau castele² din care fac parte copiii, experiențele lor de conflict, sau înțelegerea și modul de abordare a păcii?
- Sunt toate informațiile separate și analizate în funcție de sex, vârstă, dizabilitate și mediu – ori de câte ori este cazul, subliniind diferențele în experiențele copiilor în timpul evaluării și al procesului de documentare?
- Cum sunt influențate opiniile adulților despre copilărie și despre comportamentul pe care îl au/ar trebui să îl aibă față de fete și băieți, de înțelegerea experiențelor diferite din copilărie?
- Adulții recunosc rolul copiilor, ca protagoniști sociali și ca agenți de pace? Cum s-au schimbat opiniile adulților cu privire la copii și copilărie, ca urmare a situațiilor de conflict sau post-conflict?

---

2 Casta reprezintă o organizare socială caracteristică civilizației indiene, cu caracter închis, formată din oameni cu origine comună și statut comun (vezi <http://ro.wikipedia.org/wiki/Castă>).

SECȚIUNEA CINCI – Preocuparea pentru relațiile de putere adult-copil

Există dezechilibre inevitabile în relațiile de putere și statut între adulți și copii, în special în contexte afectate de conflict (a se vedea, de asemenea, secțiunea șase). Aceasta necesită o abordare etică a participării, așa cum este descris mai sus, în **Principii Generale**.

Cercetătorii pot sprijini discuții de grup și pot utiliza activități participative cu grupuri separate de fete și de băieți cu vârste și/sau din medii diferite, pentru a se asigura că fiecare grup are o șansă reală pentru a-și exprima punctele de vedere și opiniile. În plus, adulții (părinți, părinți adoptivi, profesori, membri ai comunității etc.) ar trebui să fie încurajați să înțeleagă importanța de a le oferi copiilor posibilitatea de a-și exprima propriile opinii, pentru a se asigura că adulții nu domină, dictează sau manipulează opiniile copiilor. În acest sens, este benefic să se organizeze ateliere de sensibilizare cu adulții care oferă sprijin și alți adulți din comunitate, cu scopul de a genera o mai bună înțelegere a beneficiilor participării copiilor.

Diferențele dintre punctele de vedere ale copiilor și adulților pot crea conflicte. Este necesar să ne asigurăm că opiniile copiilor nu sunt ignorate de către adulți și copiii nu se confruntă cu un risc, ca urmare a oricăror diferențe de opinie percepute. Comunitatea trebuie să fie pregătită să asculte punctele de vedere ale fetelor și băieților și să ia aceste opinii în serios și în mod pozitiv. Eforturile de a implica părinții, părinții adoptivi, profesorii, directorii de școală, membrii comunității, personalul ONG-urilor și manageri, oficiali guvernamentali și alți adulți cheie în viața copiilor, pe parcursul procesului de evaluare, i-au ajutat să dezvolte comportamente și atitudini care să încurajeze forța de exprimare a copiilor. Înființarea de comitete consultative/consilii cu reprezentanți copii (care sunt implicați activ în procesul de evaluare tematică) și adulți (cum ar fi părinții, membrii ONG-urilor locale, oficiali guvernamentali, Salvați Copiii), a oferit un prilej util pentru a discuta și a sesiza diferențe de opinii. În plus, utilizarea cercetării prin dialog formativ a ajutat la generarea comunicării între adulți și copii, printr-o explorare sensibilă a diferențelor de opinie și identificarea modului în care adulții pot răspunde pozitiv, pot sprijini și acționa asupra opiniilor și sugestiilor copiilor.

SECȚIUNEA ȘASE – Discriminare și nediscriminare

Există, de asemenea, relații de putere, între grupuri de copii și tineri – de exemplu, între copiii mai mari și mai mici, copiii de diferite grupuri etnice, religioase sau caste, copiii care merg la școală, în comparație cu aceia care nu merg la școală, copiii cu diferite abilități/dizabilități, copiii care au fost strămutați în interiorul țării, comparativ cu copiii care trăiesc în comunitățile lor și copiii asociați (sau anterior asociați) cu forțele armate sau grupuri militare, incluzând mamele minore.

Procesele participative și activitatea propriu-zisă ar trebui să submineze, nu să consolideze modelele existente de discriminare și excludere. Acestea ar trebui să încurajeze acele grupuri de copii care suferă, de obicei, din cauza discriminării și care sunt adesea excluși – în special de la consultări, activități și/sau procese decizionale – să se implice.

Copiii și tinerii ar trebui să fie încurajați să reflecteze asupra modelelor de includere și excludere în propriile inițiative participative și de pace. Aceștia ar trebui susținuți pentru a elimina excluderea și discriminarea și ar trebui ajutați la realizarea unor procese inclusive.

Strategii de a include copii de vârste, abilități și medii diferite:

- Vorbiți cu părinții, părinții vitregi, liderii comunității, profesorii, personalul ONG-urilor și oficialii guvernelor, pentru a-i face conștienți de faptul că toți copiii au drepturi egale de a se exprima (indiferent de vârstă, capacitate, mediu sau de sex).
- Sprijiniți cluburile de copii/asociațiile, părinții, părinții vitregi, liderii comunității, profesorii, directorii, personalul ONG-urilor și oficialii guvernului să recunoască capacitățile și potențialul pozitiv al tuturor copiilor și să depășească atitudinile discriminatorii față de anumite grupuri de copii (cum ar fi foști soldați-copii răpiți, mame minore, copiii cu dizabilități, copiii mai mici).

- Analiza și adaptarea informațiilor existente și a instrumentelor pentru a asigura eficacitatea lor în angajarea copiilor mai mici și a copiilor cu abilități diferite.
- Depunerea de eforturi speciale pentru a se asigura că și copiii cu dizabilități au acces fizic și sunt sprijiniți să participe.
- Folosiți forme creative (cântece, dansuri, desene, teatru) și/sau alternative de comunicare (limbajul semnelor, comunicator de sprijin) pentru a-i sprijini pe copiii mai mici și pe copiii cu dizabilități să își exprime opiniile și să participe activ.
- Urmăriți joaca copiilor mai mici și facilitați-le discuții cu privire la sensul jocurilor lor.
- Ajutați copiii cu dizabilități și copiii mai mici să-și clădească stima de sine și să-și conștientizeze capacitățile.
- Asigurați condiții de siguranță pentru fete (și băieții) de vârste diferite: asigurați-vă că sunt însoțiți de adulți care îi cunosc și sunt de încredere, asigurați accesul la prim ajutor, inclusiv la obiecte sanitare pentru tinerele fete
- Lucrați separat cu copiii de diferite grupe de vârstă sau provenind din medii speciale (copii care lucrează, copiii asociați cu forțele armate sau grupuri militare, mame minore etc.).
- Asigurați-vă că mamele copiilor au un sprijin adecvat, astfel încât copiii lor să fie îngrijiți și protejați în timp ce acestea sunt implicate activ în cercetare/procesul de evaluare tematică.
- Respectați credințele și practicile religioase (de exemplu, în Uganda, angajamentul la rugăciune al copiilor și al tinerilor a fost susținut pe perioada atelierelor de evaluare).

SECȚIUNEA ȘAPTE – Comunicare și coordonare

Pentru a asigura o comunicare eficientă și o muncă participativă deosebită cu copiii și tinerii, ca cercetători, este esențial ca mecanismele de comunicare eficientă și de coordonare să fie concepute la fiecare nivel. Aceasta trebuie să implice copiii și tinerii (de la cluburi, asociații, grupuri), pe părinții lor/părinții adoptivi, pe adulții asociați cu cluburile lor și grupuri, profesori, directorul școlii, facilitatorii ONG-urilor și manageri, personalul Salvați Copiii, cercetătorii la nivel național și cercetători la nivel mondial.

În timpul evaluării, au fost sisteme clare pentru schimbul de informații, coordonare și comunicare necesare între birourile regionale Salvați Copiii și ONG-urile partenere care au sprijinit cluburile copiilor/grupurile pentru a participa la cercetare. A fost benefică și menținerea comunicării și a coordonării cu liderii comunității, directorii de școală (pentru grupurile de copii din școli) și oficialii guvernului local, pentru sprijinirea participării sigure și semnificative, pentru a se asigura răspunsuri adecvate și corespunzătoare la opiniile și recomandările copiilor.

Este, de asemenea, nevoie de timp pentru a se traduce în limbile locale relevante orice documente/informații produse la nivel global, precum și de a traduce în engleză rapoartele locale pentru o mai largă răspândire. Aceasta a fost o provocare considerabilă, în timpul evaluării, care a fost depășită în mare măsură printr-o planificare bună și prealabilă, cu scopul de a permite distribuirea în timp util a materialelor relevante.

Proceduri de logistică, administrare și financiare, au fost, de asemenea, necesare pentru a ne asigura că toți copiii și tinerii care au lucrat ca cercetători la nivel local au fost dotați cu resursele necesare (cum ar fi hârtie pentru flipchart, pixuri, bandă adezivă, dosare etc.) și suport (de exemplu: transport și băuturi răcoritoare, dacă a fost necesar) pentru a întreprinde cercetarea și activitatea lor de evaluare.

Instituirea unui Comitet consultativ/Consiliu (după cum s-a menționat mai sus) reprezentat de copii și tineri, adulți care sprijină cluburile și grupurile lor, părinți, ONG-uri partenere, personalul din birourile locale Salvați Copiii, oficialii Guvernului, cercetători naționali, și alte părți interesate a fost cheia pentru îmbunătățirea comunicării eficiente și a coordonării. În funcție de răspândirea geografică a activității de cercetare și de evaluare, a fost înființat un Comitet consultativ național și/sau Comitete consultative specializate în zone geografice cheie – având legături cu Comitetul Național Consultativ. S-a propus ca toate comitetele consultative să se întâlnească de 3-4 ori pe an pentru a informa și a consolida punerea în aplicare a studiului și a acțiunilor de follow-up realizate cu și de către copii, tineri, ONG-uri cheie și alte

părți interesate. Pentru a se asigura un bun schimb de informații și sugestii în rândul membrilor grupului consultativ – fiecare agenție/grup reprezentat ar trebui – de la început – să fie încurajat să trimită același reprezentant la fiecare reuniune.

LISTA DE VERIFICARE – Câteva considerații etice cheie pentru cercetare și discuții cu copiii și tinerii

- Asigurați-vă că există o bună comunicare și coordonare între toate părțile interesate (de la nivel local la nivel național/global).
- Asigurați-vă că toți cercetătorii care sunt implicați înțeleg pe deplin Politica organizației de Protecție a Copilului și că au semnat-o sau au semnat un cod de conduită, similar ca parte din procedura de contractare.
- Anticipați riscurile participanților, înainte de a începe cercetarea, și asigurați-vă că aveți strategii de a trata sau de a reduce orice riscuri.
- Planificați cercetarea și activitățile de evaluare la ore care să se potrivească cu orele copiilor și tinerilor, în momente care nu interferează cu activitatea lor de la școală (sau de uz casnic, sau alte responsabilități importante).
- Asigurați-vă că toți copiii și tinerii au acces la materialele și la sprijinul de care au nevoie pentru a efectua activitățile de cercetare și evaluare în condiții de siguranță și în mod eficient.
- Asigurați-vă că toți participanții și-au dat consimțământul cu privire la implicarea lor și că își pot retrage angajamentul în orice moment. Asigurați-vă că părinții/părinții vitregi/tutorii înțeleg, acceptă și sprijină procesul în care copiii lor sunt implicați și că își dau consimțământul lor.
- În plus, solicitați sprijinul comunității mai largi/al școlii și al oamenilor care sunt, de asemenea, importanți în viața copiilor și a tinerilor, în special pentru sensibilizarea cu privire la drepturile copilului.
- Asigurați-vă că respectați viața privată și anonimatul copiilor și al tinerilor în timpul proceselor de cercetare și evaluare – în același timp, fiți pregătiți să faceți față oricărui dezvoltări.
- Asigurați-vă că experiențele și opiniile copiilor rămân anonime și confidențiale în documentele scrise sau în rapoartele mass-media – în special în cazul în care sunt împărtășite experiențe negative. De exemplu, în cazul în care folosiți un citat sau o poveste, oferiți informații de bază pentru a indica de unde provin informațiile, dar nu specifice, pentru a nu identifica exact copilul/copiii – băiat de 11 ani, club al copiilor, Nepal.
- Fiți pregătiți să vă asumați responsabilitatea atunci când copiii au nevoie de sprijin sau de protecție imediată, în special atunci când sunt copleșiți de durere sau în urma confesiunilor pe care vi le fac.
- Faceți aranjamentele necesare pentru a asigura forme de sprijin psiho-social sau de altă natură pentru copii, dacă au nevoie.
- Asigurați-vă că sunt utilizate metode care permit tuturor copiilor să participe activ, în funcție de vârsta lor, de abilități etc.
- Asigurați-vă că problemele legate de discriminare sunt tratate și că cercetarea este efectuată într-un mod nediscriminatoriu și inclusiv, care permite în special vocilor discriminate să se facă auzite.
- Verificați cuvintele rostite, scrise sau desenele și orice interpretări ale acestora. Fiți expliciti cu copiii și tinerii dacă sau în ce fel acestea vor fi utilizate – în același timp respectând confidențialitatea, după cum a fost menționat mai sus.
- Asigurați-vă că abordați problemele legate de recompense materiale sau simbolice pentru participare, într-un mod transparent și echitabil și că gestionați toate așteptările în acest sens.
- Asigurați-vă că oferiți feedback de bună calitate tuturor celor implicați, inclusiv comunității.

PATRU SCENARII și modalități de a le aborda – exemple de la Atelierul Internațional Inițial (noiembrie 2006)

SCENARIUL 1: PENTRU ADULȚI – PROTAGONIȘTII LOCALI POLITICO-MILITARI MANIFESTĂ INTERES FAȚĂ DE ACTIVITĂȚILE CLUBURILOR LOCALE DE COPII

Grupul de adulți s-a inspirat din experiența reală a echipei din Nepal pentru rezolvarea acestui scenariu.

- Necesitatea de a cartografia scenariul – ce se întâmplă în situația de conflict (cartografierea riscurilor)
- Necesitatea de a organiza întâlniri cu diferite părți interesate – lideri ai comunității, lideri ai partidelor politice, lideri religioși. Discutați cu ei despre faptul că toți copiii sunt neutri din punct de vedere politic și toate părțile interesate trebuie să protesteze cu privire la utilizarea copiilor și a grupurilor de copii cu scopul de a impune sloganurile și ideologiile lor.
- Cluburile de copii se pot mobiliza pentru a protesta împotriva activităților politico-militare în cadrul grupurilor de copii. Acest lucru s-a întâmplat de fapt în Nepal. În timpul unei campanii pentru școlarizare, grupurile rebele au scos banner-ul campaniei, deoarece acordul nu fusese solicitat. Cluburile de copii au organizat o întâlnire între adulți și cluburile copiilor și au convins grupurile rebele că educația și copiii sunt zone de pace.
- Adulții trebuie să se gândească ce pot face pentru a sprijini copiii – în termeni de neutralitate, transparență și încredere. Ei trebuie să-i determine pe cei care sunt puternici și au putere de luare a deciziilor să se implice în sprijinirea copiilor. Riscurile în legătură cu aceste aspecte trebuie analizate și anticipate.
- Necesitatea de a pregăti copiii pentru orice consecințe ale acțiunilor – printr-un plan/strategie cuprinzător(toare) de protecție a copilului
- Necesitatea de a stabili legături internaționale și de a lucra pentru a preveni răpirile și recrutarea copiilor în zone de conflict.

SCENARIUL 2: PENTRU COPII/TINERI – O CONSULTARE ASUPRA UNUI PROIECT NOU DE CERCETARE ESTE COORDONATĂ ÎN COMUNITATEA LOCALĂ. FETELE TINERE ȘI COPIII CU DIZABILITĂȚI SUNT EXCLUȘI

- Într-o comunitate există fete și băieți, inclusiv copii cu dizabilități, iar punctele de vedere ale tuturor copiilor ar trebui să fie luate în considerare, inclusiv cele ale copiilor de vârste diferite și ale copiilor cu dizabilități.
- Necesitatea de a discuta cu părinții, cu liderii comunității și cu oficialii guvernului pentru a-i face conștienți și pentru a-i convinge că toți copiii au drepturi egale și șanse egale la exprimare (indiferent de vârstă, dizabilitate sau sex). Ar putea fi nevoie să-i convingeți pe părinți de capacitățile copiilor lor și să asigurați măsurile de siguranță și căile de acces pentru ca toți copiii să participe.
- Eforturi speciale pentru a le permite copiilor cu dizabilități să participe, cum ar fi:
  - Acces – mergeți să vedeți copiii în casele lor, și/sau furnizați scaune cu rotile sau însoțitor pentru a-i ajuta pe copii să participe la reuniuni.
  - Folosiți forme alternative și creative de comunicare – ajutați-i pe cei care nu aud să scrie sau să deseneze, asigurându-vă că cei care nu văd pot auzi și își pot împărtăși opiniile; căutați pe cineva care cunoaște copilul cel mai bine, pentru a sprijini comunicarea
- Asigurați medii sigure pentru fete (și băieți) de vârste diferite – lăsați-i să vină cu însoțitorii lor/adulții care îi însoțesc; asigurați accesul la primul ajutor, inclusiv la obiecte sanitare pentru fetele tinere.
- Ajutați copiii cu dizabilități și copiii mai mici să-și construiască stima de sine, încrederea și să-și recunoască capacitățile și abilitățile.
- Organizați grupuri de lucru separate cu copii de diferite grupe de vârstă.
- Utilizați forme de exprimare creativă, inclusiv cântec, dans, desen, teatru.
- Cercetătorii ar trebui să fie amabili, răbdători, înțelegători și flexibili – aceștia trebuie să fie pregătiți să-i includă pe toți copiii (de diferite vârste și abilități).

SCENARIUL 3: PENTRU ADULȚI – COPIII ȘI TINERII AU FOST IMPLICAȚI ÎNTR-UN PROIECT DE CERCETARE ȘI SUNT GATA SĂ FACĂ PUBLICE REZULTATELE. OPINIILE ACESTORA NU SUNT ACELEAȘI CU CELE ALE ADULȚILOR DIN COMUNITATE

- Diferențele dintre opiniile copiilor și adulților pot crea conflicte, prin urmare, trebuie să se facă o evaluare a riscurilor în cazul prezentării rezultatelor în felul în care sunt. Necesitatea de a evita – adulții ignoră opiniile copiilor, deoarece aceștia nu sunt de acord cu ei și/sau copiii sunt puși în pericol.
- Necesitatea de a pregăti comunitatea pentru diferitele opinii și puncte de vedere. Utilizați diferite strategii pentru a face acest lucru, dar, de asemenea, trebuie să le oferiți copiilor încredere, astfel încât, atunci când rezultatele sunt prezentate, riscurile să fie reduse la minimum.
- În acest fel, veți satisface toate Standardele Practice necesare, cu excepția standardului practic numărul 4 (egalitatea de șanse).

SCENARIUL 4: PENTRU COPII ȘI TINERI – UNUL DINTRE GRUPURILE DE COPII DIN ZONA ESTE ÎN PERMANENȚĂ SELECTAT SĂ REPREZINTE COPIII ȘI TINERII

- Dați posibilitatea altor persoane să se simtă, să învețe și să înțeleagă ce înseamnă să fie un lider. Asigurați-vă că oamenii comunică, manifestând bunătate și oferind oportunități altor copii, astfel încât și ei să poată deveni lideri. Este important ca și alți copii să înțeleagă ceea ce fac liderii și de ce acționează într-un fel sau altul.
- Implicați toți copiii, astfel încât aceștia să știe că activitățile de pace sunt destinate tuturor, și nu doar unora. În caz contrar, dacă doar câțiva copii sunt implicați, atunci ceilalți vor crede că ei sunt excluși din activitățile de pace.
- Toți membrii grupului ar trebui să aibă o șansă de a reprezenta grupul. De exemplu, folosiți un sistem de reprezentare prin rotație pentru principalele activități de cercetare sau pentru ateliere.
- Toți copiii au drepturi egale la participare.
- Discriminarea ar trebui descurajată.
- Aș dori să vă împărtășesc – și să vă recomand – experiența mea de grup, atunci când avem o schimbare de conducere în fiecare an, printr-un proces electoral.
- Toți copiii ar trebui să discute toate întrebările și ideile – fiecare copil ar trebui să fie implicat în discuții.
- ONG-urile trebuie să se asigure că ajung la toți copiii, astfel încât aceștia să nu se simtă excluși.
- Fiecare copil din fiecare grup are aceeași poziție și toți trebuie să fie în măsură să-și exprime opiniile și ideile. Reprezentanții ai grupurilor trebuie să exprime ideile și interesele unui grup mai larg de copii.

SCENARII suplimentare și modalități de a le aborda – exemple din experiențele Echipelor Naționale (2007)

Aceste scenarii suplimentare indică importanța asigurării eforturilor continue pentru a acționa, a reflecta și a continua punerea în aplicare a normelor etice cu o atenție sporită pentru contextul local, socio-cultural și politic.

BOSNIA-HERȚEGOVINA: DEPĂȘIREA GRIJILOR PĂRINȚILOR PENTRU A OBTINE ACORDUL PENTRU PARTICIPAREA COPIILOR.

În două locuri în care au fost efectuate evaluări tematice, în urma activităților introductive, copiii au primit formularele de consimțământ, pentru ca să primească acordul părinților pentru participarea la evaluarea tematică.

Părinții copiilor care erau reprezentanți ai grupurilor etnice minoritare din aceste locații au refuzat să semneze formularul de consimțământ după ce au citit titlul evaluării. Ei au explicat că nu doresc ca fiii și fiicele lor să ia parte la discuții care abordează tema trecutului și au sugerat că organizația parteneră și Salvați Copiii Norvegia ar trebui să pună accent, mai degrabă, pe viitor.

Această problemă indică două lucruri – persoanele de origini diferite (în special etnică) nu sunt pregătite să vorbească/să se confrunte cu trecutul, precum și grija părinților, care sunt o minoritate în comunitate cu privire la siguranța copiilor lor, în situațiile în care punctele lor de vedere privitoare la trecut sunt solicitate. Pentru a depăși această problemă au fost importante următoarele aspecte:

- Echipa de cercetare Salvați Copiii Norvegia și organizațiile partenere au organizat o întâlnire a părinților (grupuri sau indivizi), cu scopul de a furniza informații suplimentare despre evaluarea tematică, scopul și obiectivele sale, precum și beneficiile copiilor.
- În timpul prezentării, standardele Salvați Copiii privind participarea copiilor și problemele de protecție a copilului au fost evidențiate în mod special.
- Credibilitatea și încrederea pe care o au organizațiile partenere în comunitățile lor locale și parteneriatele pe termen lung, consolidate cu Salvați Copiii Norvegia, s-au dovedit importante în construirea încrederii și confidențialității părinților cu privire la acest lucru.
- Rolul cercetătorului principal a fost, de asemenea, important în acest proces și în activitățile ulterioare cu copiii și cu organizațiile partenere. La fel de importante au fost sensibilitatea și abilitățile de comunicare în relațiile cu părinții și copiii, asigurându-i pe aceștia că Salvați Copiii Norvegia și organizațiile partenere nu vor permite niciun rău asupra copiilor care participă la procesul de cercetare.
- Rolul altor copii minoritari ai căror părinți le-au permis să participe a fost important, deoarece aceștia au prezentat colegilor și părinților lor aspectele pozitive ale cercetării și relevanța ei de care și-au dat seama pe parcursul evaluării tematice – de exemplu, oportunități de a întâlni copii din alte medii etnice și din diferite părți ale BiH.

O dovadă a succesului acestei lucrări este faptul că, pe parcursul procesului de evaluare tematică, numărul de copii din grupurile minoritare în aceste locații de proiect a fost în continuă creștere.

NEPAL: PROBLEME PRIVIND REPREZENTAREA ȘI EXPUNEREA ACELORAȘI COPII ÎN BARDIA, NEPALUL DE VEST

Înainte de atelierul inițial de evaluare tematică globală care a avut loc în Uganda (în noiembrie 2006), una dintre ONG-urile partenere locale ale *Salvați Copiii Norvegia – Nepal* a selectat unul dintre președinții clubului copiilor din regiunea lor – o fată dintr-o familie aparținând castei inferioare din India (Dalit) – pentru a participa la un atelier internațional ca reprezentant al copiilor.

Cu toate acestea, când fata s-a întors în orașul ei natal de la atelierul inițial, membrii comunității, împreună cu alți membri ai Clubului Copiilor au luat-o la întrebări cu privire la participarea ei – de ce a avut ea această oportunitate de expunere și de învățare și de ce nu alții? Deși provenea dintr-o familie dalit, în contextul local provenea dintr-o familie înstărită. Astfel, unii dintre oamenii comunității și membrii Clubului Copiilor și-au arătat frustrarea, menționând că numai cei bogați și elitele au posibilități mai bune. Unii dintre ei au amenințat-o că o vor da în judecată.

Fata a explicat situația: ea și familia ei nu au avut niciun rol în procesul de selecție. Ea a sugerat că, probabil, *Salvați Copiii Norvegia* a fost constrânsă de timp, nu a putut realiza corect procesul de selecție și a solicitat, prin urmare, ONG-ului local să selecteze un posibil candidat pentru a participa la atelier. De asemenea, ONG-ul local a intervenit pentru a explica în continuare cazul comunității și membrilor clubului copiilor. Ei au explicat că evaluarea tematică va oferi oportunitatea mai multor copii de a se implica activ și de a-și dezvolta mai mult abilitățile. Fata însăși a încurajat alți membri ai Clubului Copiilor să participe activ și a dat posibilitatea altor copii să reprezinte copiii la alte evenimente.

Aceasta a fost o lecție importantă pentru *Salvați Copiii Norvegia Nepal* și ONG-urile partenere locale. Trebuie realizate eforturi sistematice de către *Salvați Copiii Norvegia* și de către ONG-urile partenere pentru a pune în practică elementul-cheie prin care procesul de participare al copiilor să fie bazat pe incluziune, echitate, onestitate, respect, transparență și nediscriminare și pentru a promova principiile schimbului de conducere și de luare a deciziilor.

UGANDA: DEZVOLTAREA UNUI SISTEM ROTATIV DE REPREZENTARE PENTRU A ASIGURA PRACTICA INCLUZIVĂ

În timpul reuniunii unui club de pace la care a participat echipa de cercetare, copiii au întrebat dacă membrii care au participat la ultimul atelier vor fi cei care vor participa și la atelierul viitor! De fapt, un copil a remarcat: „În cazul în care la atelierele de lucru merg tot aceiași membri, atunci nu mai este nevoie să facem parte din acest club.”

Această problemă a reprezentării a fost ridicată de către aproape toate cluburile și asociațiile implicate în evaluarea tematică. Ca urmare a acestui fapt, echipa de cercetare a organizat discuții cu cei interesați de acest subiect. Copiii au abordat o problemă importantă de participare incluzivă și sporită.

Ulterior s-a căzut de acord că trebuie să li se dea posibilitatea de a participa la ateliere și celorlalți copii și tineri care nu au mai participat la ateliere. Acest lucru a fost comunicat imediat tuturor cluburilor și asociațiilor. De atunci, sistemul de rotație al reprezentării a devenit modul de selectare a copiilor și tinerilor la activitățile organizate în cadrul evaluării tematiche.

Cum funcționează sistemul rotativ de reprezentare:

- Alegeri democratice: copiii/tinerii își aleg, printr-un proces democratic, reprezentanții pentru fiecare activitate.
- Participarea incluzivă și etică a tuturor: copiii/tinerii se asigură că procesul este incluziv și etic. Astfel participă un număr egal de băieți și fete, de diferite: grupe de vârstă; contexte tribale/etnice; abilități (inclusiv copiii cu dizabilități); educație.
- Colaborare și învățare între participanți: copiii/tinerii aleși au responsabilitatea de a împărtăși cunoștințele și abilitățile pe care le-au câștigat cu colegii din cluburi și asociații.

GUATEMALA: RISCURILE ÎNFRUNTATE ÎN TIMPUL REALIZĂRII UNEI PICTURI MURALE ÎNTR-O COMUNITATE AFECTATĂ DE INSECURITATE

Copiii și tinerii au organizat un atelier, ca parte a evaluării, pentru a aplica instrumentele pe care le-au învățat și pentru a le preda altor grupuri de copii. În plus, ei au decis să sprijine fete și băieți din comunitate în realizarea unei picturi murale. Activitățile au fost realizate cu sprijinul ACJ³ din Santa Isabel (Guatemala). De asemenea, facilitatorii au susținut ideea de realiza o pictură murală, deoarece au mai avut experiențe cu alte picturi murale și au vrut să realizeze activitatea cu comunitatea locală. Ei cred că pe un perete putem exprima multe lucruri prin artă, ceea ce este mai complicat de redat prin cuvinte, și suntem capabili să transmitem mesajul la mai mulți oameni și copii, deoarece activitatea se desfășoară în afara școlii.

Grupul a realizat o pictură murală pe pereții exterior al școlii din Santa Isabel. Prin această activitate, la care au lucrat în parteneriat cu adulții din comunitate, au reușit să reprezinte viziunea de pace pe care doreau să o realizeze. Cu toate acestea, grupul a fost atacat de către un tânăr. Mai târziu, tatăl tânărului a amenințat cu moartea tinerii de la ACJ care au intervenit în timpul luptei. El a spus că este dispus să-și apere comunitatea de cei care păstrează vie ideea de război și că nu îi este frică de nimic. Tinerii de la ACJ și cercetătorul au decis să părăsească locul. Când se pregăteau să plece au fost amenințați și insultați de către tânăr și alții care au aruncat cu pietre și au tras focuri de armă.

Copiii care au participat la realizarea picturii murale s-au speriat și au început să fugă. Tinerii din Santa Isabel (care erau din zonă și care au participat și ei la realizarea picturii murale) au sfătuit restul grupului să părăsească locul cât mai curând posibil. Pentru a asigura siguranța copiilor, adolescenților și tinerilor participanți toți au părăsit zona. Tinerii din Santa Isabel II au informat Poliția Națională, dar ofițerii de poliție nu au venit să îi ajute și să oprească violența.

După incident au avut loc discuții cu comitetul cartierului și participanții și-au împărtășit experiența din acea zi și au discutat aspecte legate de insecuritate, violență și migrație, precum și de procesul de evaluare tematică.

Comitetul cartierului și-a exprimat interesul în ceea ce privește picturile murale și activitățile din programul mai larg de evaluare tematică. Ei au asigurat grupul că, dacă ar fi efectuate noi activități legate de evaluare, ar putea acompania participanții. În timpul discuțiilor Comitetul a subliniat insecuritatea din așezare și orașul Villa Nueva din cauza bandelor, asasinilor, traficanților armați de droguri și a altor persoane angajate în activități criminale. Membrii comitetului s-au oferit să participe la atelierul de lucru viitoare, pentru a înțelege și a învăța mai mult despre subiectele abordate de evaluarea tematică, care sunt relevante pentru violența trăită în acea zi.

Considerații etice:

Atunci când s-a planificat realizarea picturii murale nu au fost luate măsuri specifice de precauție deoarece ACJ lucrează în zonă și nu au existat astfel de incidente înainte. Prin urmare, participanților nu le-a fost frică. Incidentul ridică însă probleme, cum ar fi:

Ce înseamnă aceasta pentru copii, tineri și activitatea lor de construire a păcii:

În acea zi, aproximativ 60% din pictura murală a fost finalizată. Apoi, tinerii implicați în atelier au mai realizat aproximativ 30%. Grupul mai trebuie totuși să lucreze la un citat al poetului Otto Rene Castillo din Guatemala, pentru a finaliza pictura murală: *“NADA PODRA DETENER ESTA AVALANCHA DE AMOR ARMADA DE FUTURO HASTA LOS DIENTES. Y NADA PODRA CONTRA LA VIDA, PORQUE NADA PUDO JAMAS CONTRA LA VIDA”* – „Nimic nu poate opri această avalanșă de iubire ce îmbrățișează viitorul. Și nimic nu va opri viața, pentru că nimic nu poate lupta împotriva vieții”. Copiii care au început să lucreze la pictura murală au decis să se oprească, întrucât au fost afectați puternic de incidentul violent. Cu toate acestea, recent și-au exprimat dorința de a continua lupta pentru a construi pacea. Această muncă va depinde de activitatea ACJ-ului cu grupurile de copii și tineri implicați în construirea păcii, cadru generat de evaluare.

NEPAL: MĂSURI PENTRU COPII (ÎN SPECIAL FETE) PENTRU A NU CĂLĂTORI SAU A LUCRA SINGURI ÎN TIMPUL PROCESULUI EVALUĂRII TEMATICE, UN EXEMPLU DE CAZ DIN TANAHUN, NEPALUL CENTRAL

După ce au participat la un atelier despre Consolidarea capacităților, în aprilie 2007, cercetători copii din echipa proiectului de cercetare din Tanahun, Naumati Gurung au plănuit să viziteze unul dintre cluburile copiilor pentru a realiza activități pentru evaluarea tematică. Cu toate acestea, deoarece unul dintre copiii cercetători s-a simțit rău, o fată implicată în cercetare a călătorit singură. A mers singură prin junglă, unde nu s-a simțit în siguranță și i-a fost teamă că nu va ajunge la Clubul copiilor la timp. Din fericire, a ajuns cu bine la Clubul copiilor.

Totuși, această acțiune a fost considerată periculoasă. Protecția trebuie să fie o prioritate în timpul procesului de participare a copiilor, inclusiv protecție în orice situații de risc care pot apărea ca urmare a implicării lor în diferite inițiative. *Salvați Copiii Norvegia* are o politică prin care un copil trebuie să fie însoțit de cineva, în mod ideal un adult de același sex – de exemplu, un băiat cu un alt băiat sau cu un bărbat, și o fată cu o altă fată sau femeie, pentru protecție suplimentară.

Bazată pe principiile etice care au fost discutate în diferite reuniuni de lucru, precum și pe politica de protecție a copiilor a organizației *Salvați Copiii Norvegia*, echipa de cercetare națională a discutat această chestiune cu echipa proiectului de cercetare (cu membrii adulți și copii). Au clarificat importanța de a urma întotdeauna reperele etice și politica de protecție a copiilor pentru a asigura o practică de calitate în condiții de siguranță. Echipa proiectului de cercetare a luat în serios aceste considerații.

Câteva resurse cheie

- Save the Children (2003), So you want to consult with children? A toolkit of good practice
(Salvați Copiii (2003), Doriți deci să cereți părerea copiilor? Un set de instrumente pentru o practică eficientă)
- Save the Children Sweden (2003), Child Participation in Research: Reflections from the Care and Protection of Separated Children in Emergencies Project. Gillian Mann and David Tolfree
(Salvați Copiii Suedia (2003), Participarea copiilor la cercetare: Reflecții asupra îngrijirii și protecției copiilor separați în proiecte tip situații de urgență)
- Save the Children (2004), So you want to involve children in research? A toolkit supporting children's meaningful and ethical participation in research relating to violence against children
(Salvați Copiii (2004), Doriți deci să implicați copii în cercetare? Un set de instrumente care încurajează participarea semnificativă și etică a copiilor la cercetarea violenței împotriva copiilor)
- Save the Children, (2004), Documentation and assessment of capacity building in child participation in Viet Nam and the Southeast Asia and Pacific region since 2000, Protocol document, *English language version*
(Salvați Copiii (2004), Documentarea și evaluarea consolidării capacităților în participarea copiilor în Vietnam, în sud-estul Asiei și în regiunea Pacificului din 2000, Document Protocol, versiunea în limba engleză)
- Save the Children (2005), Practice Standards in Children's Participation
(Salvați copiii (2005), Standarde de practică în participarea copiilor)
- Save the Children (date), Child Protection Policy (*available below in Annex One*)
(Salvați Copiii (dată), Politica de protecție a copiilor (disponibilă mai jos în anexa I)
- Save the Children (2005), Tools for Exploring Diverse Childhoods: Implications for Protection (Tina Hyder and Claire O'Kane)
(Salvați Copiii (2005), Instrumente pentru a explora copilăria diverse: implicare pentru protecție)
- Save the Children Sweden (unpublished, undated), Children's Participation – What to do with the information collected?
(Salvați Copiii Suedia (nepublicată, fără dată), Participarea copiilor – Ce trebuie făcut cu informațiile colectate?)
- Refugee Studies Centre (2005), Protection through Participation: Young People Affected by Forced Migration and Political Crisis (Jesse Newman, RSC Working Paper No 20)
(Centrul de Studii pentru Refugiați (2005), Protecție prin intermediul participării: Tineri afectați de migrație forțată și criză politică (Jesse Newman, RSC Documentul de lucru nr. 20))
- Refugee Studies Centre (2006), Research with Children Living in Situations of Armed Conflict: Concepts, Ethics and Methods (Jason Hart and Bex Tyrer, RSC Working Paper No 30)
(Centrul de Studii pentru Refugiați (2006), Cercetare cu copii care trăiesc în situații de conflict armat: concepte, etică și metode (Jason Hart and Bex Tyrer, RSC Documentul de lucru nr. 30))
- Save the children (2007), Child Protection in Emergencies; Priorities, Principles and Practices
(Salvați Copiii (2007), Protecția copiilor în situații de urgență; priorități, principii și practici)

Anexa: Politica de protecție a copilului

Salvați Copiii

Introducere

Statele părți vor proteja copiii de toate formele de violență fizică sau mentală, vătămare sau abuz, neglijare, maltratare sau exploatare, inclusiv abuz sexual (Convenția ONU privind Drepturile Copilului (1989), articolul 19). Membrii Save the Children International au un angajament comun de prevenire a abuzului față de copii și de protecție a copiilor. Abuzul și exploatarea copiilor se întâmplă în toate țările și societățile din întreaga lume. Această politică stabilește valori comune, principii și crezuri și descrie măsurile care vor fi luate pentru a respecta angajamentul nostru de a proteja copiii. Politica a fost adoptată de către membrii Save the Children International, în cadrul reuniunii din mai 2003.

Angajamentul nostru de a proteja copiii

Valorile, principiile și credințele noastre

- Toate abuzurile împotriva copiilor implică încălcarea drepturilor copiilor.
- Toți copiii au drepturi egale la protecție împotriva abuzului și exploatării.
- Situația tuturor copiilor trebuie să fie îmbunătățită prin promovarea drepturilor lor, după cum este prevăzut în Convenția ONU privind Drepturile Copilului. Aceasta include dreptul copiilor la libertatea de a nu fi abuzați și exploatați.
- Abuzul copilului nu este acceptabil niciodată.
- Avem angajamentul de a proteja copiii cu care/pentru care lucrăm.
- Când lucrăm cu parteneri, aceștia au responsabilitatea de a respecta standardele minime de protecție a copiilor în programele lor.

Ce vom face

Ne vom respecta angajamentul de a proteja copiii împotriva abuzului prin următoarele mijloace:

Conștientizare: ne vom asigura că tot personalul, dar și alții sunt conștienți de problema abuzului copiilor și de riscuri la care sunt expuși copiii.

Prevenire: ne vom asigura, prin conștientizare și practică eficientă, că personalul și alții minimizează riscurile pentru copii.

Raportare: ne vom asigura că personalul, dar și alții știu pașii care trebuie urmați în cazul în care apar probleme în ceea ce privește siguranța copiilor

Răspuns: : ne vom asigura că se iau măsuri pentru a sprijini și proteja copiii în cazul în care apar probleme în ceea ce privește posibile abuzuri.

Pentru a respecta standardele de mai sus cu privire la raportare și răspuns, membrii Save the Children International se vor asigura că:

- iau în serios toate problemele ridicate;
- iau măsuri pozitive pentru a asigura protecția copiilor care reprezintă obiectul vreunei preocupări;
- sprijină copiii, personalul sau alți adulți care ridică probleme sau care reprezintă obiectul preocupărilor;
- acționează în mod corespunzător și eficient în cadrul procesului ulterior de investigare;
- sunt ghidați în cadrul procesului de protecție a copilului de principiul „interesul superior al copilului”;
- ascultă și iau în serios opiniile și dorințele copiilor;
- lucrează în parteneriat cu părinții/tutorii și/sau alți profesioniști pentru a asigura protecția copiilor.

Cum ne vom asigura că angajamentele de mai sus sunt îndeplinite

- Tot personalul Save the Children International (numit pe plan local și internațional) va semna și va respecta codul de conduită anexat
- Toti partenerii vor semna și vor respecta codul de conduită.
- Toți membrii personalului și voluntarii vor avea acces la o copie a politicii de protecție a copilului.
- Procedurile de recrutare vor include verificări ale capacității de a lucra cu tinerii.
- Inițierea va include informarea în domeniul protecției copilului.
- Fiecare sediu va afișa datele de contact pentru raportarea posibilelor abuzuri asupra copiilor și fiecare membru al personalului va avea datele de contact pentru denunțarea acestora.
- Vor fi stabilite sisteme de către fiecare membru pentru a investiga eventualele abuzuri denunțate și a se ocupa de ele.
- Membrii *Salvați Copiii* vor asigura, după caz, training, oportunități de învățare și sprijin, pentru a se asigura că angajamentele sunt respectate.

Cod de conduită

Tot personalul *Salvați Copiii* trebuie să semneze și să respecte acest Cod de Conduită.

Personalul și ceilalți nu trebuie niciodată:

- să lovească, să agreseze fizic sau să abuzeze fizic de copii;
- să dezvolte relații fizice/sexuale cu copii;
- să aibă cu copii relații care ar putea fi considerate acte de exploatare sau abuz;
- să se poarte în moduri abuzive sau să expună copiii riscurilor de abuz;
- să folosească un limbaj inadecvat, să facă sugestii sau să dea sfaturi inadecvate, ofensatoare sau abuzive;
- să se comporte inadecvat sau provocător din punct de vedere sexual;
- să țină la ei acasă, peste noapte, nesupravegheat/nesupravegheați, copilul/copiii cu care lucrează;
- să doarmă în aceeași cameră sau în același pat cu un copil cu care lucrează;
- să facă pentru copii lucruri de natură personală pe care aceștia le pot face ei înșiși;
- să scuze sau să contribuie la un comportament ilegal, nesigur și abuziv al copiilor;
- să se poarte în moduri care provoacă rușine, umilire, depreciere sau degradare copiilor, sau să comită în vreun alt fel orice formă de abuz emoțional;
- să discrimineze, să trateze diferențiat sau să favorizeze anumiți copii prin excluderea altora.

Aceasta nu este o listă exhaustivă sau exclusivă. Ideea de bază este că personalul ar trebui să evite acțiuni sau comportamente care pot constitui practici ineficiente sau comportamente potențial abuzive.

Tot personalul, dar și ceilalți care intră în contact cu copiii trebuie:

- să cunoască situațiile care pot prezenta riscuri și să le gestioneze;
- să planifice și să organizeze munca și condițiile la locul de muncă, astfel încât să reducă riscurile la minimum;
- pe cât posibil, să fie vizibili în lucrul cu copiii;
- să se asigure că există o cultură de deschidere pentru a permite abordarea și discutarea oricăror probleme sau preocupări;
- să se asigure că membrii personalului sunt responsabili, astfel încât activitățile ineficiente sau comportamente potențial abuzive să nu treacă neobservate;
- să vorbească cu copiii despre relația cu personalul sau alții și să îi încurajeze să abordeze orice problemă;
- să dea putere copiilor – să discute cu ei despre drepturile lor, ceea ce este acceptabil și inacceptabil și ceea ce pot face în cazul în care există o problemă. În general, nu este adecvat să:
  - petreacă mult timp singuri cu copiii;
  - să ducă copiii acasă la ei, în special în cazul în care vor fi singuri cu aceștia.

Participarea copiilor în situații de conflict armat, post-conflict și reconstrucție a păcii, 2006-2008

Evaluarea tematică a organizației Salvați Copiii Norvegia privind participarea copiilor a avut loc în patru țări: Bosnia-Herțegovina, Guatemala, Nepal și Uganda. Ea se bazează pe implicarea activă a fetelor și băieților membri ai organizațiilor de copii, a cluburilor, asociațiilor și grupurilor.

Scopul general a fost de a contribui la consolidarea capacităților copiilor și tinerilor în ceea ce privește inițiativele de construire a păcii și promovarea includerii vocilor copiilor în procesele de pace.

Copiii și tinerii s-au implicat activ în calitate de consilieri, colegi, cercetători, respondenți activi, responsabili cu dezvoltarea, agenți ai păcii și documentariști susținători ai păcii. În parteneriat cu cercetătorii adulți, au folosit o serie de instrumente participative pentru

a analiza experiențele lor în ceea ce privește conflictul armat, modul în care ei înțeleg construirea păcii, factorii care limitează sau sprijină participarea activă a copiilor în construirea păcii și au primit sprijin pentru inițiativele lor de construire a păcii. Opiniile adulților referitoare la aceste probleme au fost, de asemenea, explorate.

“Cercetarea prin dialog formativ” a fost folosită ca o metodologie de cercetare globală pentru a încuraja dialogul privind diferențele de perspectivă între adulți și copii și/sau în rândul copiilor. Este folosită, de asemenea, pentru a sprijini eforturile continue de consolidare a inițiativelor de participare a copiilor, bazate pe cunoștințele acumulate pe parcursul procesului de cercetare.

Salvați Copiii România

Str. Ștefan Furtună 3, Sector 1, 010899 - București
Tel.: +40 21 316 61 76. Fax: +40 21 312 44 86
e-mail: rosc@salvaticopiii.ro www.salvaticopiii.ro

